

Egenförsörjning eller beroende?

En jämförelse av integrationen av irakiska invandrare i Sverige och USA.

Nima Sanandaji

Innehåll

Inledning	3
Södertälje har tagit emot fler irakiska flyktingar än USA	5
Från välfungerande integration till bidragsberoende.....	9
Sverige förmår inte integrera irakiska invandrare.....	11
Irakiska invandrare långt mer framgångsrika i USA.....	14
Varför misslyckas integrationen i Sverige?.....	16
Hur kan integrationen i Sverige förbättras?.....	19
Referenser och noter	21

Inledning

Anders Lago, kommunstyrelsens ordförande i Södertälje, bjöds nyligen in av amerikanska kongressen för att tala kring invandring och integration. Detta efter att bland annat *Washington Post* uppmärksammat att den lilla svenska staden Södertälje tog emot jämförbar mängd irakiska flyktingar som USA under 2007.

Vår svenska flyktingpolitik är generösare mot irakiska flyktingar än USA:s. Men det är intressant att notera att vi samtidigt har varit betydligt sämre när det gäller integration. Trots att de irakier som kommer till Sverige är välutbildade fastnar de ofta i bidragsberoende och har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Forskningen visar att det svenska samhället länge har misslyckats med att integrera irakiska invandrare, även när invandringströmmen var jämnare och betydligt mindre än i dag.

År 1990 var manliga irakiska invandrare i hälften så stor utsträckning sysselsatta jämfört med infödda svenskar. Samtidigt var arbetsinkomsten för dem som trots allt hade heltidsarbete endast tre femtedelar av de infödda svenskarnas. För flyktingsinvandrare och anhöriginvandrare från Irak som fått uppehållstillstånd för 4–8 år sedan var andelen anställda år 1995 så låg som 13 procent bland kvinnor och 23 procent bland män.

Detta trots att andelen med universitetsutbildning längre än 3 år var mer än dubbelt så stor bland nyanlända irakiska flyktingar som bland infödda svenskar. Samtidigt var 1990 andelen irakiska invandrare med forskarutbildning 5–11 gånger större än bland infödda svenskar.¹

I kontrast till situationen i Sverige har de irakier som invandrat till USA nästan lika god arbetsmarkandssituation och nästan lika höga arbetsinkomster som infödda amerikaner. Denna skillnad i hur väl Sverige och USA förmår att integrera begränsar sig inte till irakiska flyktingar. Generellt sett klarar sig invandrare från Mellanöstern lika bra som, och i vissa fall betydligt bättre än,

infödda amerikaner när det gäller socioekonomiska faktorer som inkomst och arbetslöshet.

De irakier som kommer till USA kan genom arbete och företagsamhet ta sig fram i samhället. I Sverige utgör en rigid arbetsmarknad, generösa bidragssystem och höga skatter svåra hinder för integrationen av invandrare från Mellanöstern. De irakiska invandrarnas tillvaro i Sverige präglas av bidragsberoende och passivitet.

Sverige beviljade under 2007 uppehållstillstånd till totalt cirka 16 000 flyktingar och anhöriginvandrare från Irak. Invandringen från Irak är nu betydligt större än någonsin tidigare i svensk historia, liksom utmaningen att verka för en väl fungerande integration. Det är viktigt att granska hur de svenska systemen kring bidrag, skatter och arbetsmarknad leder till att gruppen irakier är framgångsrika på andra sidan Atlanten men hamnar i social fattigdom och ekonomiskt beroende i Sverige.

För att integrationen av irakiska invandrare ska fungera bättre måste arbete, företagsamhet och utbildning tydligare belönas jämfört med bidragsberoende. Det är samtidigt viktigt att verka för friare arbetsmarknader och större utrymme för lönespridning så att inträdet till arbetsmarknaden underlättas.

Södertälje har tagit emot fler irakiska flyktingar än USA

2007 kom över 18 500 asylsökande från Irak till Sverige, mer än dubbelt så många som året innan. Uppehållstillstånd beviljades till cirka 10 700 flyktingar och till cirka 5 300 anhöriginvandrare från Irak.² En stor del av denna invandring gick till den lilla staden Södertälje. Anders Lago, stadens socialdemokratiska kommunalråd, berättar att man i dag har tagit emot cirka 6 000 irakiska flyktingar. Ungefär 1 200 irakiska flyktingar har fått uppehållstillstånd i staden enbart under 2007.³

Trots att USA har en aktiv militär och civil närvaro i Irak, och har varit involverad i två militära konflikter i landet sedan början av 90-talet, så har USA tagit emot ungefär lika många irakiska flyktingar under 2007 som Södertälje. Att Södertälje, med strax över 80 000 invånare, tagit emot lika många flyktingar som USA med över 300 miljoner invånare, är ett faktum som har blivit internationellt uppmärksammat.^{4,5} Med anledning av detta blev Lago i april 2008 inbjuden att tala inför den amerikanska kongressen.⁶ Där träffade han bland annat den demokratiska presidentkandidaten Barack Obama, som förklarade att han skämdes över USA:s flyktingpolitik gentemot Irak.⁷

Det är i sammanhanget intressant att studera hur väl integrationen i Södertälje har fungerat. Enligt Lago är fyra tiondelar av stadens invånare antingen födda utomlands eller har två föräldrar som är födda utomlands. Södertälje har under åren tagit emot invandrare från olika delar av världen, bland annat en stor grupp assyrier och syrianer. Lago fortsätter:

De irakiska flyktingar som söker sig till Södertälje är nästan samtliga kristna irakier som kommer hit eftersom det finns väletablerade kristna församlingar från Mellanöstern i staden. Det fåtal muslimska flyktingar från Irak som kommer hit flyttar i regel vidare till andra städer, som Göteborg, Malmö och Stockholm.

Men den koncentrerade invandringen till staden har varit svår att hantera:

Vi arbetar med intensiva arbetsmarkandspolitiska problem, men det går trögt. Det är problem med förskola, bostäder och skolor. Många irakiska flyktingar bor inneboende. I Södertälje kan vi ha uppemot 15 personer boende i en tvårumslägenhet. För två veckor sedan bröt vår brandkår upp dörren till ett skyddsrum utan fönster där det bodde åtta personer på golvet.

Enligt Lago går i dag 600 irakiska barn i speciella förberedelseklasser. Eleverna ska så småningom flyttas till ordinarie klasser, men i praktiken kommer de att placeras i skolor där det knappt finns några elever med svensk bakgrund. I ett samhälle där så många talar andra språk än svenska och där utanförskapet från arbetsmarkanden är stor är det svårt för barnen, men framförallt för de vuxna, att lära sig svenska språket.

Kommunalrådet förklarar att cirka 70 procent av flyktingarna i Sverige till en början själva ordnar sitt boende. De övriga blir placerade av det offentliga. Invandrarna till Södertälje tillhör den förra gruppen. Enligt Lagos blir de invandrade vanligtvis inneboende hos vänner och släktingar. De har en månad på sig att bestämma var de vill bo, sedan blir de inskrivna i introduktionsprogram och kan inte flytta förrän efter ungefär två och ett halvt år:

Många vill flytta från Södertälje efter att ha varit här ett tag, eftersom de inser problematiken med att så mycket av invandringen har fokuserats hit. Men då är de redan inskrivna i introduktionsprogrammet och det är vanligt att andra kommuner nekar att ta emot dem.

Lago anser att de irakiska invandrarna i själva verket är väl anpassade till arbetsmarknaden:

Bland de irakiska flyktingar som har kommit till oss har över 40 procent av de vuxna akademisk utbildning, alltifrån hjärnkirurger till ekonomer och civilingenjörer. Ungefär lika många har arbetsvana från traditionella hantverkaryrken. Ändå är integrationen på arbetsmarknaden bristfällig.³

Att Södertälje har svårt att integrera de irakiska flyktingarna beror i stor utsträckning på den stora invandringen till staden. Enligt Yves Zenou, professor i

nationalekonomi vid Stockholms Universitet och verksam vid Institutet för Näringslivsforskning, är introduktionen nyckeln till väl fungerande integration. De första åren är mycket viktiga. Det gäller att invandrarna placeras i områden där de kan finna arbete och få kontaktytor med det svenska samhället:

Jag har själv besökt Södertälje och det är tydligt att de irakiska invandrare som bor där inte klarar sig bra på arbetsmarknaden. Nyanlända invandrare som placeras där hamnar lätt i miljöer där de inte kommer i kontakt med det svenska samhället och språket samtidigt som möjligheterna att finna jobb är begränsade.

I det sammanhanget är det enligt Zenou svårt för de invandrade att skapa de sociala nätverk som är nödvändiga för framgång i samhället, till exempel när gäller att hitta jobb. Problemen fortplantar sig dessutom vidare till nästa generation:

Det som kommer att hända är att om den nya generation som växer upp ser att deras föräldrar sällan jobbar, så kommer en norm att utvecklas där arbete och utbildning inte ligger i fokus. I det sammanhanget kan en del ungdomar lockas till kriminalitet.

Zenou menar att det är viktigt att försöka motverka att så många irakiska invandrare bosätter sig i Södertälje, exempelvis genom att förmå andra kommuner att ta emot de irakiska invandrarna:

Södertälje kan inte ta emot fler invandrare. De som kommer dit får inte goda förutsättningar att integreras.⁸

I själva verket finns tydliga tecken på att sociala problem präglar Södertälje just på grund av den bristfälliga integrationen. Till *Dagens Nyheter* säger Lago att etniska svenskar i dag flyttar från staden. Av de 3 500 som lämnade kommunen under 2007 var förhållandevis få utlandsfödda.⁴

Men hela förklaringen till den begränsade integrationen går inte att finna i den stora koncentrationen av invandrare. Svårigheten med integrationen gäller inte bara Södertälje utan det svenska samhället i stort. De sociala systemens utformning tycks ha en viktig roll i sammanhanget. Sedan mitten av 1900-talet har Sverige förändrats från att vara ett samhälle som framgångsrikt integrerade invandrare till ett där invandrare från icke-industrialiserade länder i stor utsträckning fastnar i beroende av det offentliga.

Från välfungerande integration till bidragsberoende

Innan vi begrundar integrationen av irakiska invandrare i Sverige kan det vara värt att ge en generell överblick över det svenska samhällets förmåga att integrera invandrare.

Invandringen har kommit att spela en allt viktigare roll i Sverige. Ungefär 13 procent av svenskarna är i dag födda utomlands, jämfört med 1 procent år 1930.⁹ Till en början kom många invandrare hit genom arbetskraftsinvandring från framför allt andra europeiska länder, men under mitten av 1960-förändrade svenska beslutsfattare invandrarlagstiftningen så att arbetskraftsinvandringen försvårades.

Initialt fungerade integrationen av invandrare väl i det svenska samhället. Men sedan mitten av 1900-talet har det skett en dramatisk övergång från arbete till bidrag. Sysselsättningsgraden för utländska medborgare i Sverige har gått ifrån att år 1950 vara 20 procent högre än genomsnittsinvånaren till att år 2000 vara 30 procent lägre. Detta motsvarar en minskning med 50 procentenheter under lika många år. Personer med utländskt medborgarskap bosatta i Sverige har mellan 1968 och 1999 gått från att ha 22 procent högre till att 45 procent lägre arbetsinkomst per år jämfört med infödda svenskar.¹⁰

När man betraktar dessa siffror bör man hålla i minnet att en stor del av invandrarna i Sverige har sitt ursprung i andra moderna industriländer. Personer med exempelvis finsk bakgrund, eller brittiska och amerikanska affärsmän bosatta i Sverige, klarar sig i regel ungefär lika väl som den genomsnittliga befolkningen. Statistiken är dystrare när vi ser på invandrare som inte kommer från moderna industriländer.

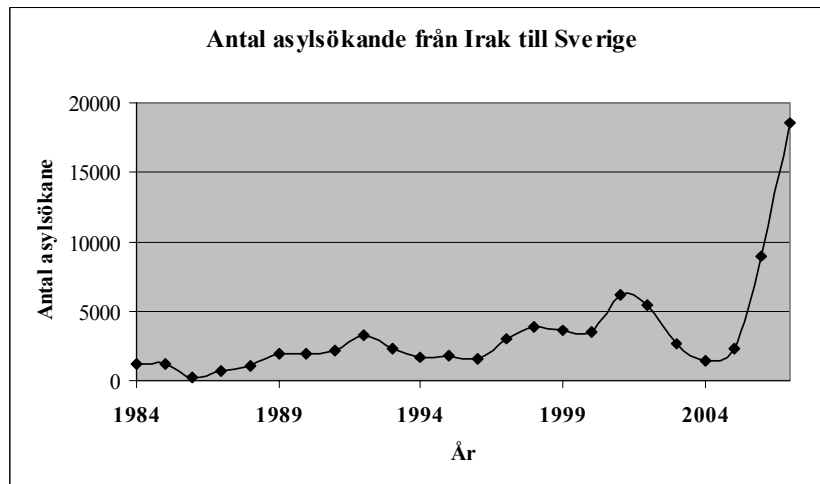
Vid slutet av 2006 var 890 000 personer, cirka 10 procent av Sveriges befolkning, immigranter som inte hade bakgrund i de nordiska länderna, EU-länderna, Nordamerika eller Oceanien. Av dessa individer var tre fjärdedelar första

generationens immigranter medan en fjärdedel var andra generationens immigranter.¹¹

Tillvaron för denna grupp präglas av utanförskap och beroende. Bland första generationens invandrare från tredje världen är exempelvis beroendet av socialbidrag nästan nio gånger så hög som bland personer födda i Sverige.¹² Detta trots att de som invandrar till Sverige i regel är välutbildade¹³ och är i arbetsför ålder¹⁴. Invandrarna från Irak är tyvärr typexempel på det svenska samhällets svårighet att integrera även välutbildade grupper av invandrare.

Sverige förmår inte integrera irakiska invandrare

Invandringen från Irak till Sverige har pågått under lång tid. Saddam Husseins förtryck, Iran-Irak kriget 1980-88, Kuwaitkriget 1990-91 samt Irakkriget 2003 och den efterföljande oroliga situationen i landet, har alla lett till att många irakier kommit till landet. Perioden 1984–2007 tog Sverige emot närmare 81 000 asylsökande från Irak (se figuren nedan), vilket motsvarar 14 procent av det totala antalet asylsökande under perioden. De över 18 500 asylsökande som kom hit 2007 representerade en betydligt större tillströmning än tidigare år.¹⁵

Integrationen av de flyktingar som under senare år har kommit från Irak tycks vara bristfällig, inte minst på grund av den stora koncentration av irakiska flyktingar som återfinns i exempelvis Södertälje. Men forskningen visar att oförmågan att integrera de irakiska invandrarna länge har varit ett faktum i Sverige, även då flyktingströmmen var jämnare och betydligt mindre än i dag.

Ekonomen Kirk Scott, biträdande professor i ekonomisk historia vid Lunds Universitet, visar att andelen sysselsatta män i arbetsför ålder år 1990 var endast var 46 procent bland de irakiska invandrarna, jämfört med 88 procent bland inrikes födda. För de irakier som trots allt funnit heltidsanställningar var arbetsinkomsten år 1990 endast cirka 59 procent av infödda svenskars. Forskaren noterar att de irakiska invandrarna var tydligt överrepresenterade

bland låginkomsttagare och underrepresenterade bland höginkomsttagare. Flera tidigare vetenskapliga studier har visat att invandrarnas situation förbättras med längre vistelsetid i landet. Scotts undersökning skiljer sig genom att entydiga resultat i detta avseende inte kan bestyrkas.¹⁶

I en annan studie belyser Dan-Olof Rooth arbetsmarknadssituationen för flykting- och anhöriginvandrare som fått uppehållstillstånd mellan 1987 och 1991. Andelen anställda i denna grupp var 1995 endast 13 procent bland kvinnor och 23 procent bland män.¹⁷ Samtidigt visar Rooth att de irakiska invandrarna som anlände till Sverige var betydligt mer välutbildade än svenskarna. Vid tiden för inträdet var andelen med universitetsutbildning längre än 3 år 2,3 gånger högre bland de irakiska invandrarna jämfört med infödda svenskar.^{18,19}

Inte minst var det mycket vanligt med forskare bland de irakiska invandrarna. För de irakier som kommit till Sverige före 1975 var andelen med forskarutbildning nära 11 gånger högre bland männen och 8 gånger högre bland kvinnorna jämfört med infödda svenskar. För de irakier som hade kommit efter 1975 var motsvarande siffror 6 gånger högre bland männen respektive 5 gånger högre bland kvinnorna.^{20,16}

De som lyckas lämna Irak och kommer till Sverige är vanligtvis ambitiösa och välutbildade och har ofta en god arbetsmarknadsbakgrund från det egna landet. Men integrationen i Sverige har varit allt annat än bra. År 1990 var sysselsättningen bland manliga irakiska invandrarna hälften så hög som de inföddas, samtidigt som arbetsinkomsten för dem som hade arbete var två femtedelar lägre. För flykting- och anhöriginvandrare som kom till Sverige i slutet av 1980- och början av 1990-talet var situationen under mitten av 1990-talet rentav sämre.

Denna marginalisering är inte unik för just irakiska invandrare. Bland flykting- och anhöriginvandrare som erhållit uppehållstillstånd mellan 1987 och 1991 var endast 29 procent av de iranska och 21 procent av de libanesiska invandrarna anställda år 1995.^{21,19}

Stora samhällsekonomiska kostnader är förknippade med denna bristfälliga integrationen av irakiska invandare. En vetenskaplig undersökning visar att irakiska invandrare som kom till Sverige mellan 1968 och 1982 i genomsnitt lämnar cirka 111 000 kronor lägre nettobidrag per år till offentlig sektor än infödda svenskar.²² Men situationen är mycket olik i USA, där de irakiska invandrarna lyckas med att etablera sig på arbetsmarknaden och stå för den egna försörjningen.

Irakiska invandrare långt mer framgångsrika i USA

Situationen för de irakiska invandrarna är i USA dramatiskt annorlunda ut än i Sverige. Helen Samhan är chef för Arab American Institute Foundation i USA, som studerar den arabiska befolkningens ställning i det amerikanska samhället. Hon är även officiell rådgivare i frågor som rör den amerikanska folkräkningen 2010, och verksam vid Arab American National Museum. Samhan menar att amerikaner med arabiskt ursprung generellt har integrerats väldigt väl i USA:

Jag har studerat den arabiska gruppens ställning i det amerikanska samhället de senaste 30 åren och skulle säga att integrationen har skett på ett mycket bra sätt, framför allt om vi studerar socioekonomiska faktorer. Många med arabiskt ursprung, såväl de välutbildade som de utan utbildning, har uppnått framgång genom arbete. Det gäller även dem som kommit hit som flyktingar från platser som upplevt oroligheter, som exempelvis Palestina. Personer med arabiskt ursprung är framgångsrika i USA som atleter, inom underhållning, som affärsmän, som politiker och som medarbetare i olika företag.

Bilden av en fungerande integration bekräftas av den amerikanska folkräkningen år 2000. Här kan vi se att amerikaner födda i Irak hade en genomsnittlig arbetsinkomst för heltidsarbete som endast var sju procent lägre jämfört med infödda amerikaner. Skillnaden är stor jämfört med Sverige, där arbetsinkomsten för heltidsarbetande irakiska medborgare låg på 59 procent av infödda svenskars år 1990. Det kan vara värt att poängtera att irakierna inte är ovanligt framgångsrika jämfört med andra invandrargrupper från Mellanöstern som bor i USA. Amerikaner födda i Turkiet, Libanon och Iran hade enligt folkräkningen arbetsinkomster som var 114, 128 respektive 136 procent av de infödda amerikanernas.

Arbetslösheten bland personer födda i Irak var 4,0 procent i USA jämfört med 3,6 procent för infödda. Motsvarande siffror var 2,7, 3,0 och 3,0 för personer födda i Turkiet, Iran respektive Libanon.²³ Även här syns en tydlig skillnad

jämfört med Sverige, där invandrare från Mellanöstern i betydligt högre grad befinner sig utanför arbetsmarknaden.

Samhan tror att de irakiska invandrarna till USA, liksom övriga invandrare från Mellanöstern, har kunnat integreras så väl genom att satsa på den kultur av entreprenörskap som de för med sig från hemlandet. Hon förklarar att det är vanligt med arabiska familjeföretag som i sin tur skapar arbetstillfällen för andra med arabiskt ursprung:

Men de irakiska invandrarna lyckas inte enbart som entreprenörer, utan även genom att satsa på arbete och utbildning. Irakiska invandrare är i USA exempelvis kända för att vara skickliga läkare.

Hon tror att skillnaden i integration mellan USA och Sverige kan bero på att det i USA inte ses som positivt att leva på bidrag. Däremot finns goda möjligheter att genom arbete och företagande skaffa sig ett bra liv. Under 2008 kommer USA troligtvis att tillåta ökad flyktinginvandring från Irak. Givet hur väl man har lyckats integrera tidigare vågor av arabiska invandrare tror Samhan att även denna grupp snabbt skulle komma igång med arbete och egenförsörjning:

Bland de arabiska invandrarna i USA existerar en kultur där det anses fel att leva på bidrag, såvida man verkligen inte har andra alternativ. Samtidigt är arbetsmarknaden öppen för den som genom hårt arbete vill komma fram i livet.

Varför misslyckas integrationen i Sverige?

De som kommer till Sverige från Irak och andra länder i Mellanöstern är vanligtvis de mer ambitiösa personerna i sina hemländer. Många är välutbildade och har omfattande arbetsmarknadserfarenhet. Så varför kan dessa grupper inte, som i USA, etablera sig på arbetsmarknaden? Och framför allt: varför lyckas inte det svenska samhället integrera de invandrade, som vi har kunnat tidigare i vår historia?

Det finns flera tänkbara förklaringar till att en övergång från väl fungerande integration till utanförskap har skett i Sverige. Tidigare vågor av invandrare kom från andra europeiska länder under perioder då vi hade stort behov av arbetskraft. Dagens invandrare är däremot oftast flyktingar och anhöriginvandrare från tredje världen.

Men detta är inte hela förklaringen. Europeiska länder som exempelvis Grekland var betydligt mindre utvecklade under efterkrigstiden än de är i dag, och på många sätt jämförbara med dagens u-länder. De kulturella avstånden var betydligt större innan informationsteknikens började spridas. Samtidigt var den sociala öppenheten mot invandrare mer begränsad än i dag.

Förändrat behov av arbetskraft är inte heller hela förklaringen. Jan Ekberg och Mats Hammerstedt, professor respektive docent i nationalekonomi vid Växjö Universitet, visar att invandrarnas sysselsättningsgrad sjönk under den långvariga högkonjunkturen på 1980-talet. Forskarna noterar att detta skedde trots att behovet av arbetskraft var stort, under en period då de grupper som invandrade i genomsnitt var minst lika välutbildade som de infödda svenskarna.¹⁰

När det gäller invandrare från Irak och andra delar av Mellanöstern kan man notera att de vanligtvis är välutbildade och har en åldersstruktur som är väl anpassad för svensk arbetsmarknad. Dessutom lyckas invandrare med samma bakgrund mycket bra i exempelvis USA. Integration är en utmaning, men att

Sverige har lyckats så dåligt kan inte enbart skyllas på invandrarnas kulturella avstånd eller övergången till flykting- och anhöriginvandring.

En alternativ förklaring berör det faktum att Sverige sedan slutet av 1960-talet har gått från en fri ekonomi med låga skatter och hög tillväxt till en reglerad ekonomi med höga skatter och medioker tillväxt. Generösa bidragssystem i kombination med en rigid arbetsmarknad och höga skatter på arbete har bidragit till att invandrare i högre grad än övriga har kommit att försörjas av bidrag snarare än arbete.

En rapport som OECD publicerade 2007 granskar utanförskapet i det svenska samhället. Här kan vi läsa hur invandrarna i oproportionerligt stor utsträckning stängs ute från arbetsmarknaden. Rapporten lyfter fram ett antal orsaker till denna problematiska situation, exempelvis att det ibland kan löna sig bättre att leva på bidrag än att arbeta. För att få fler invandrare i arbete föreslår studien:

- Generella arbetsmarknads- och välfärdsreformer
- Lätta på reglerna för anställningsskydd
- Öka flexibilitet med individuell lönesättning
- Genomför en omfattande sänkning av bidragsnivåerna ²⁴

Det kan tyckas paradoxalt att OECD – för att hjälpa en marginaliserad grupp i Sverige – föreslår att vi drar ner delar av den välfärdspolitik som har kommit till i syfte att hjälpa de svaga i samhället. Men det finns en tydlig koppling till hur välmentade välfärdssystem riskerar att leda till social fattigdom.

De bidragssystem som skapas för att ge ekonomisk hjälp gör att många riskerar att fastna i långvarigt beroende, som i förlängningen leder till att den marginaliserande situationen kring bidragsberoende består. Social fattigdom utvecklas i miljöer där många vuxna lever på det offentliga snarare än egen försörjning; ett samhällsproblem som fortplantar sig till de ungdomar som växer upp utan goda förebilder.

Arbetsmarknadsregleringar som är tänkta att hjälpa svaga arbetare leder till att marginaliserade grupper av arbetare, som ungdomar och invandrare, stängs ute. Detta samband har påvisats bland annat genom forskning utförd av nobelpristagaren James Heckman och Carmen Pages.²⁵ Hur arbetsmarknadsregleringar kan utestänga svaga grupper berörs mer utförligt i boken "Effekter av anställningsskydd: vad säger forskningen?" som nyligen skrevs av den svenska forskaren Per Skedinger.²⁶

Platta lönestrukturer som är tänkta att jämna ut inkomsterna till fördel för lågproduktiva arbetare gör att det inte finns utrymme för någon flexibilitet vid lönesättningen. När invandrare söker sina första jobb har de vanligtvis vissa initiala svårigheter, som begränsade språkkunskaper och brist på arbetsmarknadserfarenhet i det nya landet. Arbetserfarenhet är i regel det bästa sättet att bygga upp denna form av socialt kapital.

Vid inträdet på arbetsmarknaden är det viktigt att arbetsgivaren har möjlighet att kompensera för de något lägre färdigheterna hos nyanlända invandrare, till exempel genom att tillämpa en flexibel lönesättning. Erfarenheter från andra delar av världen visar att invandrare efter några år har tagit igen löneskillnaden, i takt med att de har skaffat sig specifik arbetsmarknadskompetens och förbättrat sin språkliga förmåga. Men detta förutsätter tillträde till arbetsmarknaden, något som nuvarande rigida lönestrukturer på svensk arbetsmarknad ofta sätter stopp för.

System som var tänkta att bekämpa ekonomisk fattigdom kan alltså skapa social fattigdom bland marginaliserade grupper, i termer av beroende och utanförskap. Det är inte en slump att utbyggnaden av de sociala systemen i Sverige har hängt samman med en utveckling som har fört invandrarna från egenförsörjning till bidragsberoende.

Hur kan integrationen i Sverige förbättras?

För att en fungerande integration ska bli möjlig är det avgörande att invandrarna släpps in på arbetsmarknaden och uppmuntras till egen försörjningen. Till skillnad från USA och Sverige under mitten av 1900-talet erbjuder dagens Sverige endast begränsade möjligheter och incitament till arbete och företagsamhet. Generösa välfärdsystem och en rigid arbetsmarknad leder sammantaget till att invandrare ofta hamnar i en beroendesituation.

Det är viktigt att studera hur systemen hindrar integrationsprocessen och gör att invandrarnas sociala kapital i perioder mals ned av bidragsberoende i stället för att det sociala kapitalet byggs upp genom arbete, företagsamhet och delaktighet i samhällslivet. De irakiska invandrarna i Sverige uppmuntras inte på samma sätt som i USA eller tidigare i vår egen historia att realisera ambitioner och dra nytta av de utbildningar och färdigheter som de har med sig från hemlandet.

Det är inte en lätt sak att förändra det svenska samhällets grundläggande välfärdssystem. Men i ett läge när cirka 16 000 irakiska invandrare förra året beviljades uppehållstillstånd i Sverige måste svenska beslutsfattare formulera en strategi för att ändra på den bristande integrationen som nu präglar tillvaron för invandrare från icke-industrialiserade länder.

Arbete, företagsamhet och utbildning måste tydligare än i dag belönas jämfört med beroende av transfereringar och offentliga åtgärder. Den rigida arbetsmarkanden måste öppnas och lönekonkurrens tillåtas, så att fler invandrare kan komma i arbete.

Bidragsberoende och utanförskap har en stark social dimension. Bakom statistiken döljer sig hundratusentals människor vars liv präglas av marginalisering, ungdomar som växer upp utan tilltro till samhället, utan hopp om att genom egna initiativ och strävsamhet kunna skapa sig ett gott liv.

Den amerikanska kongressen bjöd in Södertäljes kommunalråd för att höra om erfarenheterna av invandring till och integration i det svenska samhället. Det

finns skäl för Sveriges Riksdag att bjuda in internationella experter och kommentatorer för att belysa hur den bristande svenska integrationspolitiken kan reformeras – så att de irakiska invandrarna liksom i USA kan tillåtas bli produktiva samhällsmedborgare som själva står för sin försörjning kan förverkliga sina livsdrömmar.

Referenser och noter

-
- ¹ Beroende på om man jämför män eller kvinnor, och om man studerar dem som har invandrat före eller efter 1975.
- ² Migrationsverkets hemsida. Informationen har hämtats från följande pdf-filer som låg uppe senast de kontrollerades 2008-05-22:
<http://www.migrationsverket.se/pdfiler/statistik/tabs9.pdf>
http://www.migrationsverket.se/pdfiler/statistik/statistik_2_2007.pdf
- ³ Telefonintervju med Anders Lago, som har haft möjlighet att godkänna citaten.
- ⁴ "Södertälje tar emot fler flyktingar än USA och Kanada", Dagens Nyheter, 2008-11-22
- ⁵ "Iraqi Refugees Find Sweden's Doors Closing", Washington Post, 2008-04-10
- ⁶ "Södertäljepolitiker hyllad i USA-kongressen", Dagens Nyheter, 2008-04-11
- ⁷ "Mayor of Södertälje", Svenska Dagbladet, 2008-04-27
- ⁸ Telefonintervju med Yves Zenou, som har haft möjlighet att godkänna citaten
- ⁹ Tabeller över Sveriges befolkning 2006, SCB, 2007.
- ¹⁰ Ekberg, J & Hammarstedt, M. "20 år med allt sämre arbetsmarknadsintegrering för invandrare". Ekonomisk Debatt nr 4 2002, sid 343-353
- ¹¹ Några länder blir härigenom felplacerade. Schweiz är varken nordiskt eller med i EU. Liksom Schweiz är Japan, Sydkorea, Singapore och Hong Kong välutvecklade och borde egentligen exkluderas. Å andra sidan borde Haiti, El Salvador och Papua Nya Guinea inkluderas, eftersom de är u-länder. I praktiken har Sverige så få invandrare från dessa länder att detta inte förändrar analysen. Källa: Tabeller över Sveriges befolkning 2006, SCB, 2007.
- ¹² I detta fall studeras personer födda utanför EU-15 samt industrialiserade länder som USA, Australien, Japan, Kanada, Nya Zeeland och Schweiz. Källa: Inkomstfördelningsundersökningen 2004, Redovisning på riksnivå. Sveriges officiella statistik, Statistiska meddelanden, HE 21 SM 0601.
- ¹³ Häll, L (1997), "Invandrarnas levnadsförhållanden, Välfärd och ojämlikhet i 20-årsperspektiv". SCB rapport nr 91
- ¹⁴ Rauhut, D & Blomberg, G (2003), Ekonomiska effekter av integration och invandring. Institutet för tillväxtpolitiska studier
- ¹⁵ Migrationsverkets hemsida. Informationen har hämtats från följande pdf-fil som låg uppe senast den kontrollerades 2008-05-22:
<http://www.migrationsverket.se/pdfiler/statistik/tabs2.pdf>
- ¹⁶ Scott, K (1999), The immigrant experience : changing employment and income patterns in Sweden, 1970-1993. Lund Studies in Economic History 9, Lund University Press, Lund.
- ¹⁷ Denna statistik motsvarar andelen som var sysselsatta under november 1995.

¹⁸ Notera att detta är åldersstandardiserad statistik. Den annorlunda åldersstrukturen är alltså inte förklaringen. Genomsnittet för män och kvinnor har använts för beräkningen. Andelen personer med universitetsutbildning längre än 3 år var bland svenska män och kvinnor 9,6 respektive 8,4 procent; bland irakiska män och kvinnor 25,9 respektive 15,5 procent.

¹⁹ Rooth, D O (1999), Refugee immigrants in Sweden : educational investments and labour market integration. Lund Economic Studies, nr 84, Lund.

²⁰ Åldersstandardiserad statistik.

²¹ Denna statistik motsvarar andelen som var sysselsatta under november 1995. Siffrorna har beräknats som genomsnitt för män och kvinnor. För iranska män och kvinnor är andelen 31 respektive 26 procent; för libanesiska män och kvinnor 29 respektive 13 procent.

²² Gustafsson & Larsson (1998), Invandringens økonomiske konsekvenser i Skandinavien. Jysk universitetsförslag, Danmark.

²³ Inkomster för heltidsarbetande har beräknats genom att ta den genomsnittliga inkomsten för heltidsarbetande män och kvinnor hos respektive grupp. Källa: United States Census 2000

²⁴ OECD (2007), Economic survey of Sweden 2007: Making employment inclusive - for immigrants and natives alike.

²⁵ Heckman, J & Pages, C (2003), Law and employment : lessons from Latin America and the Caribbean. National Bureau of Economic Research Conference Report.

²⁶ Skedinger, Per (2008), Effekter av anställningsskydd – Vad säger forskningen?, Stockholm: SNS Förlag.